

SB FIKRİYAT ÖĞRENCİLERİ

EK HAVADİS

Gayemizi kut olana yetirmek

SAYI :24

PARAYLA MUTLULUK OLUR MU?

PARASIZ EKONOMİ OLUR MU?

ÜCRET VE VERİMLİLİK
MAKASI

KOZMETİK SEKTÖRÜNDE
KARTLAR YENİDEN
DAĞITILYOR

/@sbfiktisat

SBF İktisat Bölüm Başkan ' ından...

Değerli “Ekohavadis Dergisi” okuyucuları,
24. sayımızın bu karşılama yazısıyla hem sizlere hem de Çanakkale’ye merhaba deme mutluluğunu yaşıyorum. Siz değerli öğrencilerimizin hazırlamış olduğu bu derginin geçmiş sayılarını incelerken, arka planda ne denli büyük bir emek olduğunu hissettim. Sarf edilen bu emekten ötürü hem bu ve geçmiş sayıları hazırlayan, hem de gelecek sayılarda emek sarf edecek olan arkadaşlara teşekkür ediyorum.

Bu dönem siz öğrenci arkadaşlarımız için düzenlemeyi planladığımız “İktisat Öğrenci Seminerleri” dizisinin ilk ayağı olan “İktisat ve Post-Modernite Seminerleri”, dört farklı başlık altında Arş. Gör. M. Selman SAĞLAM tarafından, farklı üniversitelerden hocalarımızın da katkısıyla düzenlendi. Ayrıca bölümümüzün Siyasal Ekonomi topluluğu tarafından da kariyer imkanlarının değerlendirildiği “Ya Sonra?” isimli bir seminer de gerçekleştirildi. Siz öğrenci arkadaşlarımız için sadece bilimsel açıdan değil sosyokültürel açıdan da katkı verebilecek olan farklı etkinlikler konusunda önerilere açığız.

Keyifli okumalar dilerim.

Sahibi
SBF İktisat Bölüm
Başkanlığı
Adına

PROF.DR.
Veli YILANCI

Editör

Deniz ÜNSAL

Redaksiyon

Deniz MUTLAY
Hatice SÜREN

Adres

Çanakkale Onsekiz Mart
Üniversitesi Terzioğlu
Kampusü
Siyasal Bilgiler Fakültesi
Kat: 2

e-Mail:

sbfi.ktisat@gmail.com

PARAYLA MUTLULUK OLUR MU?

Birleşmiş Milletler her yıl “İnsani Gelişme Raporu “ adı altında bir rapor yayımlıyor. Bu raporlarda ülkeler tek tek ele alınıp bazı kriterlere göre sıralanıyor ve bunlara göre de bir insani gelişmişlik sıralaması oluşuyor. Bu sıralama yapılırken ele alınan göstergeleri sıralarsak: Doğumdan itibaren yıl olarak beklenen yaşam süresi, okulda eğitim alınan ortalama süre, beklenen okullu eğitim süresi, satın alma gücü paritesine göre kişi başına düşen gelir, GSYH sıralaması eksi insani gelişme endeksi sıralaması, gelire dayalı olmayan insani gelişmişlik endeksi.

Bu sayılan kriterlere göre sıralama yapıldığında insani gelişmişlik endeksinin en üst sırasında yer alan ülkeler Norveç, İsviçre, Avusturalya olarak karşımıza çıkıyor. En sonda yer alan üç ülke de Güney Sudan, Orta Afrika Cumhuriyeti, Nijer.

Türkiye bu sıralamada 64.sırada yer alıyor.

Malezya , Kuveyt, ve İran Türkiye' nin üstünde yer alıyor.

Türkiye GSYH olarak dünyanın en büyük ilk 20 ekonomisine girmiş olsa bile insani gelişmişlik endeksinde ne yazık ki 54.sırada yer alıyor.

Yani yaşam süresini yeteri kadar uzatacak sağlık koşullarını henüz sağlayamamış, İnsanları okullarda tutabilecek bir eğitim ortamını yaratamamış, Kişi başına gelirini yeterli düzeyde arttıramamış bir ülke izlenimi veriyor.

İnsani gelişmişlik endeksi düşük olursa ne mi olur?

Örnek verecek olursak yeterince eğitim almamış bir toplum doğar. Bu toplumda da insan kalitesi düşük düzeyde olur.

Bu duruma bağlı olarak da o toplumda demokrasi kültürü yerleşemez, insanları yönlendirmek ve yanıltmak kolay olur.

İsviçreli iktisatçı Bruno Frey' in de görüşüyle özetleyecek olursak:

"Daha fazla para kazanan insanlar daha mutlu. Bu ülkeler arası karşılaştırma yapıldığında da geçerli. Yoksul ülkeler ile ortalama gelir düzeyinin daha yüksek olduğu ülkeleri karşılaştırdığımızda, daha varlıklı ülkelerdeki insanların daha mutlu olduğunu görüyoruz " diyor.

Deniz ÜNSAL

PARASIZ EKONOMİ OLUR MU ?

Hiç parasız bir ekonomi hayal ettiniz mi? Düşününce zor geliyor ve nasıl yani bir ekonomi parasız olur mu diyorsunuz. Fakat çok değil bundan 300-400 yıl önce dünya nüfusunun büyük bir bölümü hemen hemen hiç para kullanmadan yaşıyordu. Burada aklımıza başka bir soru geliyor. Lidyalılar parayı buldu ve neden bu zamana kadar kullanılmadı? Parayı bulan Lidyalılar bunu M.Ö 7. Yüzyılda buldu o zamana kadar işleyen bir takas sistemi vardı. Bu uzun yıllar devam etti.

Bahsettiğimiz yıllarda kabul gören takas sistemi almak istediğiniz bir ürüne eş değer ve üzerinde olmalıydı.7.yy'dan sonra takas sistemine dahil olma yolunda ilerleyen para Lidyalıların emri ile basılmaya başladı. İlk basılan para gümüş bir sikkeydi ve birbirine eşit olacak şekilde üretilmeye başlandı ve aynı zamanda altın paranın ortaya çıkmasına vesile olan Lidyalıların Çin ile alışveriş içinde olmasıydı.

Takas sistemiyle yapılan alışverişlerde Çin bıçak ve maya gibi ürünleri takasta kullanıyordu. Bu ticaretten esinlenen Lidyalılar Çin ile kullandıkları bıçak ve demirlerin esnetilmiş halinden parayı icat etti.

Biraz daha günümüze yaklaşacak olursak paranın az kullanıldığı eski ekonomilerde ürünlerin para ile değiş tokuş edildiği pazarlar yaygın değildi.

Nadir görülen bu pazarlarda satılması için yapılan üretim de sınırlıydı. Bu da dönemde alınan vergilerin para olarak değil ürün olarak alındığını gösterir. 300 yıl öncesine kadar Batı Avrupa'da büyük para sahipleri ve topraksız kalmış köylü yığınları bir araya geldi. Para sahipleri feodal unvan sahiplerinin yerini aldı.

Sermaye sahipleri topraksız kalan köylüleri para karşılığında çalıştırmaya başladı. Böylece ekonomik üretimi para sahipleri organize etmeye başladı.

Takas sistemiyle yapılan alışverişlerde Çin bıçak ve maya gibi ürünleri takasta kullanıyordu. Bu ticaretten esinlenen Lidyalılar Çin ile kullandıkları bıçak ve demirlerin esnetilmiş halinde.

Günümüze geldiğimizde ise paraya dayalı üretimin 'gelişmiş' ülkelerde kendi büyük krizine doğru koşar adım ilerlediğini görüyoruz çünkü para ve sanayi ekonomisinin ilk doğduğu Avrupa, Amerika, Japonya ve Rusya'da nüfuslar yaşlandı, doğurganlık azaldı, Aile kurumu dağıldı, yabancılaşıma ve depresyon yayıldı. Bürokrasi kamu ve özel sektöre hakim oldu. .Emek verimliliği düşerken aşırı ve verimsiz kaynak tüketimi borç dağları meydana getirdi.

Yıllar içinde gelişen teknolojiyle birlikte üretim ve tüketimin artması, ürün çeşitliliğine gidilmesi, sanayinin artık teknolojiyle birleşmeye başlaması ülkelerin kalkınmasına gelişmesine ve büyümesine neden olmuştur. Bu büyümeler ekonomi tarihinde hepimizin de bildiği ekonomik krizleri ortaya çıkardı. Devletler bu krizi en az zararla atlattıkları için politikalar uygulamıştır.

Türkiye’de 1923 yılından itibaren uygulanan ekonomi politikası bazı olumlu gelişmelere karşın, istenilen düzeye ulaşmaktan uzak kalmıştır. Devletin bizzat yapmasından çok, devletin desteklemesiyle biçimlenen ekonomi politikasında, liberal olarak adlandırılabilir bir ortamda özel kesimin ekonomiyi kalkındırma yükünü taşıyamayacağı anlaşılmıştır. Aslında bu sonucun ortaya çıkması doğal karşılanmalıdır. Çünkü çok zor şartlarda yıpratıcı bir savaştan çıkmış olan ülkede ekonominin çeşitli darboğazlar ve yetersizlikler içinde olması kaçınılmazdır. Olumsuz ekonomik yapının yanında bir de büyük çaplı küresel bir ekonomik krizin patlak vermesi Türk ekonomisini daha da bozmuştur.

1929 Dünya Ekonomik Krizi’nin patlak vermesi sonucu dünya pazarlarındaki tahıl ve ham madde fiyatlarının düşmesi Türkiye’nin ihracat gelirlerini azaltmış ve bu durumdan en fazla etkilenen kesimlerden biri de büyük çiftçiler olmuştur. Çünkü Türkiye’deki büyük çiftçiler benzin fiyatlarının yüksek, ürün fiyatlarının düşük olması yüzünden makineli tarım yapamaz hale gelmiştir. Bu gelişmelerin Türk ekonomisi üzerinde birtakım olumsuz etkileri olmuştur. Sonuç olarak biz ne kadar takasın devam edebilirliğini düşünelim de aslında değişen yıllar ve gelişen teknoloji bunu imkansız kılmakta. Yaşanan krizler ve uygulanan politikalar ekonomiye paraya etki etmektedir.

Fatma ARICAN

ÜCRET VE VERİMLİLİK MAKASI

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (SSB) tarafından 2020 yılının Aralık ayı veri yansımalarına baktığımız zaman orada ücretler ve verimlilik ilişkisi-sindeki makasın açılmaya devam ettiği görülmektedir. 2012-2020 yılları arasına baktığımızda : 2012 yılının ilk çeyreği ile 2020 yılının 3. çeyreği arasında sanayide %45.2 değerinde işgücü gözlenirken reel ücretler deki artış %1.8 de sabit kalmıştır. İşçilerin fazla çalışıp fazla üretim yapması karşısında bu artan verimliliğin ücrete paralel yansımadağını görmekteyiz. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (SBB) tarafından düzenli bir şekilde hesaplanıp yayımlanan Sanayide Birim Ücret Endeksi 15 Mart 2021 tarihinde de güncellenerek yayımlanmıştır. SBB verilerine göre bu yılda da verimlilik ve ücret makasının açılmaya devam ettiğini göstermiştir.

DİSKAR'ın aktardığı verilere göre 2009 yılının ilk çeyreğinden itibaren açılma durumunda olan makaslar son 11 yılın en büyük ikinci düşüşünü yaşamıştır. 2009 yılının ilk çeyreğinde 100 olan saatlik verim endeksi, 2020 yılının son çeyreğinde 166.6'ya çıkarken, 2009 yılının ilk çeyreğinde 100 olan reel birim ücret endeksi 2020 yılının son çeyreğinde 78.8'e gerilemiştir. Başka bir ifadeyle açıklarsak eğer 2009 yılının ilk çeyreğinden itibaren bu yana verimlilik 66.6 puan yükselirken reel ücretler 22.2 puan düşmüştür. Verimlilik artışı olmasına rağmen 2020 yılının 4. Çeyreğinde yaşanan bu azalış ile reel ücretler 2009 yılındaki reel ücretlerin nerden baksak dörtte biri kadar azalma olmuştur.

Seren KURT

EKONOMİ NASIL BÜYÜR?

Ekonomik büyüme, bir ekonomide mal ve hizmet üretiminde bir artıştır. Sermaye mallarındaki, işgücü, teknoloji ve insan sermayesindeki artışlar, ekonomik büyümeye katkıda bulunabilir. Ekonomik büyüme, GSYH gibi tahminler kullanılarak üretilen ek mal ve hizmetlerin toplu piyasa değerindeki artış ile ölçülür. GSYH ise, belirli zaman içerisinde bir ülkede üretilen nihai mal ve hizmetlerin piyasa değeridir.

Ekonomik büyümeye etki eden faktörler :

Ülkenin sahip olduğu işgücü, sermaye ve doğal kaynaklardaki artışlar ile teknolojik gelişmelerden oluşmaktadır. Bir ülkedeki işgücü arzı, çalışabilir yaştaki nüfusun büyüklüğüne bağlıdır. Ve en önemlisi ise vatandaşın alım gücünü arttırmaktır. Vatandaşın alım gücü artarsa piyasada daha fazla para döneceğinden ekonomide önemli ölçüde büyüme olur bunu yapmanın en temel yolu ise daha az vergi almaktadır.

Ekonomik Büyüme Neye Göre Değişir ?

Ülkelerin gelişmişlik düzeyini ve büyüme hızını yükseltmek isteyenlerin, ülkede en çok tüketilen ürünlere bakmaları da yeterli bir örnektir. Zira az gelişmiş ülkelerde en çok tüketilen ürünler, gıda ürünleridir. Ancak teknolojik ürünlerin getirisi ise daha fazladır. Dolayısıyla ekonomik büyümeler ülkelerin sanayi ve ticari faaliyetlerine göre değişiklik gösterecektir.

Peki, Türkiye’de ekonomik büyüme oranı nedir? Diye soracak olursak TÜİK verilerine göre, Türkiye ekonomisi 2021 yılın ilk çeyreğinde %7 oranında büyüdü.

Ebru Umay

KAYIT DIŞI EKONOMİ

Kayıt dışı ekonomi, kayda geçirilememiŐ veya geçirilmemiŐ, gizlenen ve denetlenemeyen ekonomik faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Yer altı ekonomisi, resmi ekonomi, vergilendirilmeyen ekonomi, marjinal ekonomi, gizli ekonomi, örtülü ekonomi, en-formel ekonomi, kara ekonomi Őeklinde de adlandırılmaktadır.

Kayıt Dışı Ekonominin Nedenleri Nelerdir?

BaŐlıca nedenlerden biri insan ihtiyaçlarının sonsuz, kaynakların ise sınırlı olmasıdır. İn-sanlar ihtiyaçları doğrultusunda gelirlerini yükseltmek isterler fakat ne kadar kayıt yapılırsa o kadar vergi ödeneceğinden gelirlerini yükseltemezler. Vergi yükünden kurtulma amaçlı olarak da kayıt dışı ekonomiye başvurulur. Bunun yanı sıra kayıt dışı ekonomiye başvurmanın nedenleri mali, ekonomik, politik, hukuki, sosyal ve psikolojik etkenlere bağlı olarak ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir.

Kayıt Dışı Ekonomi Nasıl Tespit Edilir?

Kayıt dışı ekonomiyi tespit etmek oldukça zordur. Bunun nedeni, kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin gizlilik içerisinde olmasıdır. Kayıt dışı ekonominin büyüklüğünü ölçmek için çeşitli yöntemler tabi ki geliŐtirilmiŐtir. Bu yöntemler; doğrudan ölçme ve dolaylı ölçme yöntemleri olarak ikiye ayrılırlar. Gelin birlikte bu yöntemleri yakından inceleyelim.

Kayıt Dışı Ekonomi ile Nasıl Mücadele Edilir?

Yazımızın sonuna yaklaşırken yakından incelediğimiz kayıt dışı ekonominin önüne nasıl geçebiliriz buna değinelim. “Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Stratejisi Eylem Planı 2008-2010” belgesinin sonuç bölümünde kayıt dışı ekonomiyle mücadelede kayıt dışı ekonomiyi daraltmak için kısa vadeli tedbirler yerine orta ve uzun vadeli yapısal değişikliklere ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

Kayıt dışı ekonomi ile mücadelede;

- Devlet politikası olarak benimsenmesi,
- Sürekli bir çalışma grubunun oluşturulması,
- Stratejik eylem planının hazırlanması,
- Kararlı ve sürekli olması,
- Kurumlar arası işbirliği ve eşgüdüm sağlanması,

Etkin bir izleme ve değerlendirme sisteminin oluşturulması,

- Kayıt içi faaliyetlerin özendirilmesi,
- Denetim kapasitesinin güçlendirilmesi ve yaptırımların caydırıcılığının arttırılması,
- Toplumsal mutabakat sağlanması ve güçlendirilmesi hususlarının gerekmede olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Deniz MUTLAY

HAYVAN DENEYLERİ KOZMETİK SEKTÖRÜNDE KARTLARI YENİDEN DAĞITTIYOR

İnsanlık tarihi boyunca, insan menfaatine küçük ya da büyük her bilimsel gelişme için mutlaka bir bedel ödenmesi gerekti.

Avrupa birliğinin yayınlamış olduğu kozmetik hakkındaki kararda tüm üye devletlerde geçerli olacak şekilde kozmetik ürünlerin (toksikolojik) testler hariç olmak üzere) üzerine yapılacak hayvan deneyleri 2004'ten bu yana yasaklanmıştır. 2009'dan itibaren de ürün içeriklerine konulmuştur. Birçok hayvan haklarını savunan sivil toplum kuruluşlarının da (ECVAM-BUAV vb.) bu gelişmelerde payları epey yüksek. Ülkemizde ise, 15 Temmuz 2017'de "Kozmetik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" 29417 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kozmetik ürünler üzerinde yapılan deneyler denince akla ilk gelen ülke Çin'dir. Çin'deki kozmetik kuralları kısaca şöyle; Çin'de üretilmemiş ancak Çin'de fiziksel olarak satılacak kozmetik ürünlerinin hayvanlar üzerinde test edilmesi zorunludur. Yani kısacası Çin'in uyguladığı tutum şu şekilde biz ürünlerimizin içeriğini biliyoruz ve kontrol edebiliyoruz fakat dışarıdan gelen ürünleri hayvanlar üzerinde içerik testi yapmadan kabul etmiyoruz.

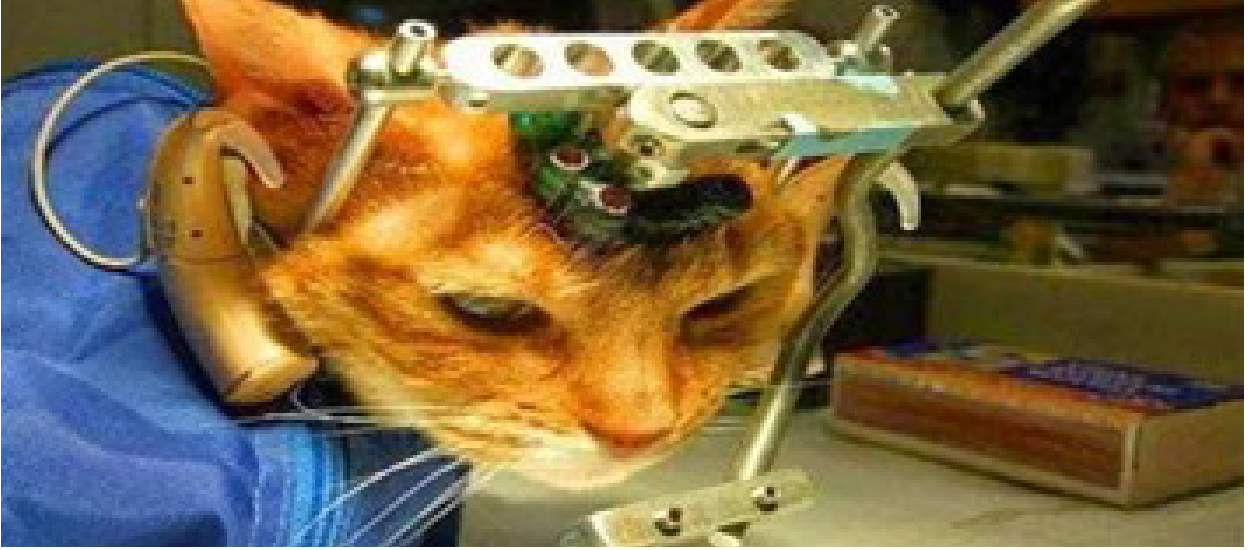
Son zamanlarda yeniden yüz üstüne çıkan hayvan deneyleri sosyal medyanın gündemi oldu. Birçok markaya deyim yerindeyse linç yağdı. Daha önce hayvan deneyi yapan bazı markalar artık deney yapmayacağını bile duyurdu.

Hayvan deneylerinin yeniden gündeme gelip dikkat çekmesinde “Save Ralph” isimli kısa filmin büyük etkisi olmuştur. Günlük hayatımızdaki birçok ürünü dikkat etmeden kullanıyoruz oysa belki de farkında olmadan suratımıza ceset sürüyoruzdur.

Herkesin yakından tanıdığı veya evinde en az bir tane bu markalardan ürünü vardır. L’oreal, Neutrogena, Colgate, Pantene, Oral-B, Max Factor, Nivea, Victoria’s Secret, Maybelline, Head&Shoulders, Signal, OLAY, Sensodyne, Schwarzkopf, MAC, Nars, Avon, D&G Clean&Clear, Gillette, John-son&Johnson, Kerastasa, P&G, Estee Lauder, Bobbi Brown, Oriflame, Yves Rocher, L’oc-citane, Caudalie, Kiehl’s, Benefit, Dior, Cha-nel..

Tabi insanoğlu yine bir yöntemini bulup hayvan deneyleri yapmadığı sanılsın diye birçok taktik deniyor.

Bazı markalar ürünleri üzerine Cruelty Free damgası olan tavşanı koyuyor. Bunun hakkında konuşan Koç “Kullanılan tavşan logosu da “Cruelty Free” (yani hayvanlara eziyet etmiyoruz) sertifikası veren ticari bir firmanın logosu. Bu firmaya üye olan tavşan logosunu kullanabiliyor. Bütün bunlar pazarlama taktikleri. Logoyu ambalajına koymak, hayvanlar üzerinde test yapmıyoruz demek değil. Bu taktik, tüketiciyi kandırmaktan başka bir şey değildir. Aslında üreticilerin, ürünlere ilişkin yapması gereken başka birçok test var. Zaten bu testleri tam manasıyla yapan firmaların ürünleri güvenli oluyor sonuç olarak; mevzuata tam uyan firmalar, hayvan testlerini yaptırmıyor. Maalesef bazı markalar bu yasağı delebiliyor. Hayvan sevgisinden uzak ve ticari amaçlarını her şeyden üstün tutan firmalar bu testleri yapabiliyor fakat ülkemizde özellikle genç tüketiciler bu konularda çok bilinçli” diyerek sözlerine son verdi.

Hayvan Deneyleri Sadece Kozmetik Sektöründe mi Kullanılıyor?

İnsanların bildiği en büyük yanlışlardan biri de, hayvan deneylerinin sadece kozmetik sektörüne ait, kirliliği bir oyun olduğudur. Ama bu bilgi tamamen yanlıştır. Hayvan deneyleri günümüzde, hemen hemen her üründe yapılmaktadır. Kozmetik sektörünün başı çektiği bilirse bile kişisel bakım, temizlik ürünleri, ilaç sektörü, biyoloji araştırmaları hatta yiyecek-içecek gibi pek çok sektör aslında hayvan deneyi yapmaktadır.

Kısacası kullandığımız Cruelty Free olmayan ürünlerin yerine hayvan dostu ürünler kullanmamız mümkün. Bizim görevimiz hiçbir canlının yaşamını veya yaşam standartlarını bozmadan yaşamak. Bir başka canlının özgürlüğünü kısıtlayarak kendi özgür dünyamızı oluşturmak tamamen yanlıştır.

Abraham Lincoln'un dediği gibi :

“Başkalarının hürriyetlerini tanımayanlar, hürriyete layık değildirler.”

ENFLASYON

Enflasyon, fiyatlar genel düzeyinin sürekli ve hissedilir artışını ifade eden bir durumdur. Diğer bir tanımı nominal milli gelirin, bu gelirle satın alınan mal miktarına nazaran artması yani şişmesi demektir. Hesaplanırken ülkenin genelini temsil eden hane halkı harcamaları esas alınarak bir sepet oluşturulur. 2021 yılı itibariyle bu sepette toplamda 415 kalem bulunmaktadır. Sepetteki bu ürünler harcama içindeki paylarına göre ağırlıklandırılırlar. Bu yolla hesaplanan TÜFE'nin yıllık yüzde değişimi ise senelik enflasyonu verir. Alışveriş listesi hazırladığınızı her ay bu listeye göre alışveriş yaptığınızı düşünün. Aynı listeye ilk ay 100, ikinci ay 110 ₺ ödediğinizi varsayarsak enflasyon burada %10 olmuş olur. Aynı parayla daha az ürün almaya başladığımızda enflasyonun alım gücünü nasıl azalttığını gözlemleyebiliriz. Peki enflasyonun nedenleri neler? Hemen sıralayalım.

- Ülkeye karşılıksız olarak dış piyasalardan giren para, altın ve döviz miktarının artması.
- Toplam harcamaların toplam gelirden daha fazla olması.
- Çeşitli nedenlere bağlı olarak üretim miktarındaki azalma.
- Üretim faktör fiyatlarındaki artışın fazla olması.
- Para arzının artması.
- Teknolojik yenilikler.
- Yapısal bozulmalar.

Enflasyon sonuçlarına da bir bakalım.

- Paranın satın alma gücü azalır.
- Ulusal paraya olan güven azalır, paranın değişim ve değer biriktirme özelliği ortadan kalkar.
- Yabancı paraya olan yatırımlar artar.
- Belirsizliğe neden olur. Üreticiler fiyatları belirlemekte, tüketiciler ise fiyatları takip etmekte zorlanır.
- Üreticiler yatırım yapma, tüketiciler harcama yapma konusunda çekimser olurlar bu durum ekonomik büyümeye zarar verir.
- Gelir dağılımı bozulur.
- Bankalar daha yüksek faizle borç verirler.

Gonca GÜDER